

SÖZDE KIZLAR

Peyami Safa

Öykü Başkarakter Mebrure, küçük yaşta annesini kaybetmiş, babası tuhafiyeci İhsan Bey ile Anadolu'da yaşayan genç bir kızdır. Mütareke Dönemi kaos ortamında, Yunanlılar babasını kaçıırır, dükkanı yağmalar. Mebrure babasının akibetinden bihaber tek başına ortada kalır. Babasını bulma ümidiyle, İstanbul'daki uzak bir akrabasının evine gider. Evin reisi Nafi Bey, bir süre önce vefat etmiştir. Karısı Nazmiye Hanım, yetişkin çocukları Nevin, Behiç ve hizmetkarları ile yaşamaktadır. Aile, uzak akrabalarına son derece misafirperver davranır, her eksiğini gidermeye çalışır. Fakat, Mebrure, oldukça rahat yaşayan, davetleri eksik olmayan Nafi Bey Ailesini garipsir. Oğulları Behiç Bey'de gayet flörtöz ve çapkındır. Mebrure'den karşılık göremese de aleni kur yapar. Evdeki davetlerde Mebrure yeni insanlarla tanışır. Tanıştığı gençlerden biri Nadir, babasını bulma hususunda kendisine yardım edebileceğini söyler. Nadir, Mebrure'ye gayet dostane davranmaktadır, hem elinden geldiğince yardım eder, hem de evlerine konuk ederek annesi Hayriye Hanım ile tanışır. Annesi, Anadolu'dan yeni gelmiş, çaresizlik neticesinde Nafi Bey Köşkünde kalmak zorunda kalan Mebrure'ye, ev ahalisi hakkındaki dedikodulardan bahsederek telkinlerde bulunur. Mebrure birgün Nadir'in yakın arkadaşı Fahri ile tanışır. Fahri; eski Anadolu seyahatlerinden birinde tesadüfen Mebrure'nin babası İhsan Bey ile tanışmış, mütevazı bir hayat süren, yalnız bir adamdır. Hayatı zorunlu olarak tamamen değişen Mebrure, yeni ilişkiler içerisinde en çok Nadir, annesi Hayriye Hanım ve Fahri'yi sever. Ancak, köşke mütemadiyen konuk gelen, Belma ve erkek kardeşi Salih'i garipsemiştir. Belma'nın Behiç'e olan ilgisi aşıkardır. Aynı zamanda Behiç'in yakın arkadaşı Siyret Köşkün kızı Nevin'e aşık görünüyor ama eve sık sık gelen konuklardan Güzide'ye de kur yapmayı eksik etmiyordur.

Birgün köşke Güzide'nin annesi sinirli bir şekilde gelir. Kızının Siyret ile yaşadığı aşk gecesinden, Siyret'in kızını kullanmasından haberdar olmuştur. Nazmiye Hanım'a kızının Siyret ile evlenmesi için baskı yapmakta ve olay çıkarmaktadır. Siyret, münakaşa ortamına hiç katılmadan teklifsizce Güzide ile hemen evleneceğini söyler. Niyeti evlenir evlenmez derhal boşanmak ve Nevin ile ilişkisini sürdürmektir. Köşkü birden düğün heyecanı sarmışken, Mebrure'yi klasik hovardalık numaralarıyla oyununa getiremeyeceğini anlayan Behiç, ailesini genç kıza baskı yapamaya, çifte düğün bahanesiyle Mebrure'yi yola getirmeye başlamıştır. Mebrure, gelen ani teklifin şaşkınlığını yaşarken Nafi Bey Ailesinin esas amacı, Behiç'in ağna bu vesileyle yeni bir av düşürmektir. Mebrure, hem evlerinde kaldığı aileye minnet borcundan, hem de Behiç'in geldiği vakte göre oldukça olgunlaşmış, Anadolu düşkünü tavırlarından etkilendiğinden aileye yeşil ışık yakıyormuş görünür. Bu sırada Fahri Bey'in kendisine yakın tavırlarından da etkilenmiştir.

Mebrure, Nadir ve Fahri Bey ile birlikte sürekli kayıp müdürlüklerinde babasını aramayı, soruşturmayı devam ettirmektedir. Vardıkları kesin kanaat babasının kurşuna dizilenler arasında olmadığı ve sağ olduğudur.

Mebrure, köşkün daimi konuklarından Belma'nın çok hasta olduğunun ve muhakkak kendisi ile görüşmek istediğinin haberini alır. Eve gittiğinde şaşkındır. Sürekli zengin bir çevrede şık dolaşan Belma, kenar mahallede kötü bir evde oturmaktadır. Belma odasında oldukça hasta, bitkin yatmaktadır. Mebrure'nin Behiç ile hemen evleneceğini sanmaktadır. Amacı, Behiç ve ailesinin ne kadar kötü insanlar olduklarını anlatarak, saf, yalnız Anadolu kıızı Mebrure'yi kurtarmaktır. Belma, Behiç ile uzun zaman ilişki yaşamış, Behiç kendisine maddi ve manevi her türlü yardımı yapmıştır. Ancak, Belma bir gün gebe kalır. Behiç ne kadar uğraşsa da bebeği aldırılmayı Belma'ya kabul ettiremez. Belma uzun süre ailesinden de saklanarak bebeği doğurur. Fakat, bebek Behiç'in sorumsuzca ilişkilerinden eser olan "frenği" taşımaktadır. Belma, çocuğunu çok sevmektedir, fakat Behiç çocuğu hiç sevmez ve benimsemez. Bir gece çocuğu zorla alarak bir çukura gömer. Belma, ne kadar zor olsa da bir süre sonra Behiç'i affeder ve ilişkisini sürdürür. Ardından, yaşadığı hadiseleri erkek kardeşi Salih'e anlatır, Salih aklını oynatır. Mebrure, duydukları karşısında dehşete kapılmıştır. Belma ise kendisinden Behiç ile evlenmeyeceğine dair, kesin bir söz istemiştir. Mebrure, hasta kadını ikna ettikten sonra ilacını ister, Mebrure'nin ilaç sanarak verdiği aslında "süblime" zehirdir. Bir süre sonra, Belma fenalaşır ve kurtarılamaz.

Belma, ölmeden önce yaşadığı her şeyi anlatan bir mektup bırakmıştır. Mektup gazetede yayınlanır ve Behiç derhal tevkif edilir. Mebrure'nin babası da bulunmuştur. Amasya'ya yerleşmiş ve eski mesleği tuhafiyeciliğe dönmüştür. O'da mütemadiyen kızını aramaktadır. Mebrure, babasının yanına ve istikbale Fahri Bey ile gitmeye karar verir.

Temalar

Ahlak Yoksunluğu Eserde, kişiler ahlaksızca yaşamaktadır. Bunun sonucu, birçok insan için felaket olmuştur.

Vicdan Yoksunluğu Eserde, karakterler sorumsuz eğlencelerinin sonuçlarını düşünmeksizin yaşamakta ve vicdansızca hareket etmektedirler.

Kişiler

Mebrure Mütareke dönemi karışık ortamında babası kaçırılmış, İstanbul'a babasını bulma ümidiyle gelen genç bir kızdır. Konuk olduğu köşkün rahat ortamında dahi, erdemli ve namuslu kalmış, babasını bulmayı başarmıştır.

Nevin Canayakın, anlayışlı ve sıcak bir kız gibi görünür. Mebrure'yi eve geldiğinde hiç yadırgamamış iyi, düşünceli muamele etmiştir. Fakat, rahat yaşayan, Mebrure ve Behiç ile ilgili kurnazca fikirleri olan bir kızdır.

Behiç Çapkın, sorumsuz, kötü bir karakterdir. Genç kızları ekonomik gücü ve fiziksel özellikleri ile kandırarak ağına düşürür. Bir bebeği öldürebilecek kadar vicdan duygusundan yoksundur.

Belma Yoksul bir aileden gelen ancak sosyetik ortamlarda bulunmayı seven, gözü yükseklerde bir genç kızdır. Gerçek adı Hatice'dir, fakat Belma ismini kullanır. Behiç ile yaşadığı ilişki ve akabinde çocuğunu kaybetmesinden sonra buhrana girmiş ve intihar etmiştir.

Nadir Köşkteki davetlere ara ara katılan ancak fikren köşk ahelisiyle aynı fikirlerde olmayan, olgun bir gençtir.

Siyret Behiç'in yakın arkadaşıdır. Çapkındır, genç kızları kullanmaktan çekinmez.

Hayriye Hanım Nadir'in annesidir. Anaç, hanımefendi bir kadındır. Köşk ile alakalı dedikoduları bildiğinden Mebrure'yi temkinli olması konusunda uyarır.

Nazmiye Hanım Nafi Bey'in karısıdır. Çocuklarının ahlaksız ve sorumsuz davranışlarına göz yumar. Kendisinin de genç erkeklerle gizli ilişkileri vardır.

Fahri Bey Hayatta yalnız kalmış, Mebrure'ye yakın ilgisi olan mütevazı, olgun bir adamdır.

İhsan Bey Mebrure'nin babasıdır. Mütareke döneminde kaçırılır, uzun süre sıkıntı çeker, kızına çok düşkündür.

Güzide Siyret'e aşık olan, köşkün daimi konuklarından biridir. Siyret kendisini kullanır.

Naciye Hanım Güzide'nin annesidir, zamanında kendisinin de Siyret ile ilişkisi olmuştur.

Salih Belma, gerçek adıyla Hatice'nin erkek kardeşidir. Sosyetik ortamlardaki olgun kadınlarla ilişki kurar. Nazmiye Hanım ile de gizli ilişkileri vardır. Ancak, kardeşinin ilişkisinin iç yüzünü ve bebeğin öldürülmesini duyunca aklını kaçarır.

Mebrure (Erdemli)

Karakter Hayatındaki yegane varlığı babası, Mütareke Dönemi ortamında kaçırılan Mebrure, babasını bulma ümidiyle İstanbul'a gelerek uzak akrabalarının köşkünde kalmaya başlar. Mahcubiyetle ve şaşkın şekilde geldiği evde biraz şaşkın ve alçakgönüllülükle hareket eder. Misafir olduğu ortam büyüme ve fikir tarzına oldukça aykırıdır, fakat Mebrure, daima olgun ve akıllı davranır. Çevresi tarafından sevimli olarak tanınan genç kız, gerekli hallerde fedakarlıkla hareket eder.

Aktiviteler Mebrure, kolejde eğitim almış, dans etmesini ve piyano çalmasını iyi bilen bir kızdır. Zamanının çoğunu babasını bulabilmek için kayıp bürolarında geçirir. Evdeki davetlere icabet eder.

ÖRNEK ANILAR

Şaşkın Uzaktan akrabalı olan Nafi Bey Ailesinde mecburiyetten kalmak zorunda olan Mebrure, aileden gördüğü yakından ilgi ve içten davranışlardan şaşkındı. “Nevin elektriği yaktı: Burası, yeni mefruşatla döşenmiş, zarif bir yatak odası. İlk bakışta, göze, duvardaki iki büyük resim çarpıyor. Üniformalarını giymiş bir korgeneral'in divan halinde bir fotoğrafı ve yağlı boya bir baş! Mebrure sessiz adımlarla, biraz şaşkın, biraz mahcup, biraz müsterih, odanın ortasına yürüdü, döndü, minnettarlık dolu gözlerini Nevin'e çevirerek teşekkür etti, sonra hayretini gizlemedi.”

Alçakgönüllü Konuk olduğu akraba evinde çekindiğinin aksine son derece yakın ilgi ile muamele gören Mebrure, alçakgönüllü davranıyordu. “Teşekkür ederim, bana yaptığımız ikramlar zaten taşkın...Bu kadar lütfunuza layık değilim, hem de Muhacirine çabuk gitmek istiyorum, vakit gecikmesin”

Utangaç Nafi Bey Ailesi, Anadolu'dan gelen akrabalarının parasının olmadığını biliyor, kızı utandırmadan para vermeye çalışıyorlardı. Ancak, utangaç tabiatlı olan Mebrure için bu çok zor bir durumdu. “Mebrure'nin parayı tutan eli kötürüm olmuş gibi boşlukta sallandı, yüzü kızardı, dudakları titredi; bunu reddedemedi, teşekkür edemedi, bir kelime telaffuz edemedi, Nevin'e selam bile vermeden, elini sıkamadan sokaa atıldı ve biri tarafından kovalanıyormuş gibi sık ve telaşlı

adımlarla koştı.”

Olgun/ Akıllı Yaşıtlarına nazaran olayları ve durumları daha net gözlemleyebilen Mebrure akıllı ve olgun bir kızdı. “Mebrure, şunu biliyordu ki, kaba isimleriyle zampara erkekler, yalnız kadınların bu zayıf anlarını keşfetmekle kalmazlar, bu zaafı her istedikleri zaman uyandırmaya da muvaffak olurlar. 'Zendostluğun' bütün sırrı budur. Genç kız, kadınlara has keşifle, dikkat inceliğiyle bunları çoktan anlamış, bunun için kendini müdafaaya karar vermişti. Erkeklerin zendostane hareketlerine mukavemet etmek istemesinin sebebi yalnız çığ bir namus taassubu değildi, aldatılmaktan da ürküyordu.”

Düşünceli Mebrure, Fahri'nin mütevazı ve biraz da pis evini gördüğünde belli etmediyse de şaşırды, fakat, heyecanından kızaran ve kekeleyen Fahri'yi mahçup etmemek için düşünceli davranmaya başladı. “Kırmızı koltuğu gösteriyordu. Genç kız, herhangi bir tiksime hareketinin Fahri'de uyandıracığı derin azabı takdir ederek mecburi bir sevinçle kendini koltuğa bıraktı.”

Sevimli Mebrure'yi herkes sevimliliği ile tanıyor, bu konuyla ilgili iltifatlar alıyordu. Özellikle Nazmiye Hanım, Mebrure'yi öven, güzel komplimanlar yapıyordu. “Kızım, ben bu kadar sene yaşadım, bir kadının sevimli olması için yapabileceği şeylerin hepsini öğrenmeye çalıştım, fakat hayatımın Hiçbir gününde senin gibi sevimli olmaya muvaffak olamadım.”

Fedakar Behiç ile evlenmesi için türlü baskılar gören Mebrure, fedakarlık yapmaya razıydı. “Behiç'le izdivaca mecbur olsaydı, bunu 'maişet için katlanılan fedakarlıkların en büyüğü' telakki edeceğini söyledi.”

Nevin (Çapkın)

Karakter Nafi Bey Köşkü'nde evin kızı olan Nevin, eve gelen uzak akrabaya düşünceli ve cömer hareket etmiş, kıza yoksulluğunu ve çaresizliğini belli etmemeye çalışmıştır. Ancak, aile ortamındaki ahlaksız ilişkiler ağında bulunduğundan yaşanan çirkin olayları kanıksayarak, çapkın bir kız olmuştur. Nevin hayvanları çok sever ve onlara bağlanır.

Aktiviteler Kabul günlerinden ve kalabalık davetlerden keyif alan Nevin, piyano çalmayı ve dans etmeyi sever. Bakımıyla meşgul olmaktan da hoşlanan genç kız, uzun süreler boyunca güzel görünmek için zaman harcar.

ÖRNEK ANILAR

Hayvansever Nevin, Napolyon adını verdiği köpeğini ve onu okşamayı sever. “Napolyon! Diye bağırdı ve köpek, başına bir kaynar su dökülmüş bibi sıçradı, ilk hamlede ayağa kalktı, arka ayaklarını geriye itip şişkin adelerini çekerek, kurt başını ileri uzatarak gerindi, çamlıkların arasında görünen genç sahibesini bekledi: Nevin, bedenini bir sis gibi örten beyaz ipek sabahlığıyla bahçenin dönemeçli yollarından birinde göründü, köpeğe yaklaştı, küçük elleriyle hayvanın yüzünü okşadı.”

Çapkın Nevin, erkeklere karşı yakın ilgisi olan, bunu çevresine belli etmekten çekinmeyen çapkın bir kızdı. “Şu kadının başını bahriye neferinin göğsüne öyle dayayışı var ki pek hoşuma gidiyor. Bahriyeli de tam erkek. Elmacık kemiklerinin sert çıkıntılarına, gözlerindeki azamete bak. Düşün bir kere, bu erkek eline düşen bir kadını ne yapar?”

Düşünceli Nevin, Mebrure'nin evlerine geldiğinde hiç parası olmadığını anlamıştı. Kızın gururunu kırmayarak para takdim etmek için düşünceli davranıyordu. “Bunu da kabul et, muhakkak ki lazım olacak, bunlar hep borç! Günün birinde ödeyeceksin, bir ay, bir sene, on sene sonra... Gecikmesinin ehemmiyeti yok...”

Cömert/ Paylaşımçı Mebrure'nin eski kılık kıyafetini gören Nevin, kendi eşyalarından kapsamlı bir bohça hazırlattı. Mebrure'ye karşı eli açık davranarak kızın ihtiyaçlarını görmeye çalıştı. “A... Söylemeyi unuttum, ben sana gri tafta çarşafımı verecektim, daha yirmi gün evvel yaptırđım ve hiç giymedim. Kabul edersen hemen bu çarşafı çıkar, pek hırpalanmış, benimkini giy.” Ayrıca, Nevin konuk eve gelir gelmez bir bohça hazırlatmış, her şeyi fazlasıyla koydurtmuştu. “Teredditle bohçaya yaklaştı, evvela biraz baktı, sonra yavaşça parmaklarını kumaşa götürdü ve bohçayı açtı: İlk gözüne çarpan şey, pembe renkli, ince yünlü, sade bir roptu. Fakat az hırpalanmış, adeta yeni ve ütülü, Sonra mavi, ipek bir kaşkorse, tamamıyla yani, daha sonra muslinden bir dekolte, krepdöşinden turuncu kurdeleli bir kombinezon, bir çift yeni, siyah ipekli çorap ve şu bu.”

Behiç (Alçak)

Karakter Nafi Bey Köşkü'ünde evin oğlu olan Behiç, zevk ve eğlenceye düşkün bir karakterdi. Kadınlar üzerinde anormal zaafı olan Behiç, bakımlı çapkın ve hovarda bir karakterdi. Çıkarları uğruna ısrar etmekten, insanları aldatmaktan ve yalan söylemekten çekinmezdi. Her duruma cesaretle yaklaşıp, zaman zaman entrikalar yapardı. Vicdan ve acıma duygusundan yoksun olan genç adam oldukça kötü bir karakterdi.

Aktiviteler Kadınlarla zaman geçirmeyi seven Behiç Bey, zamanının bir kısmını da kumar masalarında geçirirdi. Fiziksel

görünüü ile de fazlasıyla alakadar olan genç adam, kendine bakım yapardı. Evlerindeki davetlerde en çok eğlenen ve keyif alanlardan Behiç Bey, her davette icat edilen yeni oyunlara katılımdan zevk alırdı.

ÖRNEK ANILAR

Çapkın Kadınlara karşı aşırı zaafi olan Behiç, son derece çapkın bir karakterdi. Kendini belli etmek için ve karşısındaki kadını etkilemek için hiçbir fırsatı kaçırmazdı. “Bu hanım kızı tanıyabilmek için ona dikkatli bakmalı, bakmak için de... kendini zapt edebilmeli.”

Kumarbaz Sorumsuz hayat yaşamaktan zevk alan Behiç, ciddi bir kumarbazdı. “Ayol... Dün Siyret'le bir el poker yapmışsınız, kaybetmişsin, 'Behiç'le sana bir kutu maron glase gönderirim' demişsin. Siyret bana kulüpte: 'Hani maron glase? Dedi, aldım. Fakat keşki benim de kumarbazlara borcum bir kutu maron glase olsa, dün gece yüz lira kaybettim, otuz lira borca girdim.”

Bakımlı Behiç, kadınları etkileyebilmek için fiziksel görünümün çok önemli olduğunu biliyor, bakımına dikkat ediyordu. “Yüzüne çok pudra sürmüşsün, erkekte pudra sinirime dokunuyor diyorum anlamıyorsun.”

Israrcı Mebrure'den karşılık almasa da Behiç, ısrarcı davranıyor, çeşitli numaralar yaparak kızın odasına girmeyi tasarlıyordu. “Bu gece bir taaruz daha yapacağım. Şimdi odasına girip bir kitap bırakacağım, gece, herkes yattıktan sonra: 'Kitabımı burada unutmuşum' diye odasına gireceğim. Bir kere daha saldıracam.”

Yalancı/ Çıkarıcı Belma senelerdir ümidi olduğu ve ilişki yaşadığı Behiç'in kötü taraflarını artık görüyor, adamın yalancı ve çıkarıcı karakterini ifşa ediyordu. “Görüyorsun ya... Açıkça Mebrure'ye kur yapıyor...Senin verdiği teminat hep boşa gitti. Behiç'in söyledikleri de yalan, hep yalan, daima yalan... Beni böyle hırpalanmış bir mendil gibi lekeleyerek ortaya attı, bin vaatten, bin hileden, dalavereden sonra yapılmaz bırakıyor...Behiç'le evlenmezsem ben ne yapabilirim? Beş seneden beri her gün, her gece bana izdivaç vaat etti, halbuki gözümün önünde türlü türlü kadınlara sataştı, şimdi de Mebrure...”

Ahlaksız Yaşadığı hadiselerin ağırlığını taşıyamayan Belma, Behiç'e kötü karakterini dikte ediyor, Behiç'in her durumda ahlaksız olduğu meydana çıkıyordu. “Aldanmıyorum, biliyorum, sen beni, benim gibileri, karşına çıkan her zayıf genç kızı nasıl kandırdın, kendine nasıl halayık yaptın onu da, o budalayı da bu hale getirmek istiyorsun. Biliyorum sen bütün kızları, kadınları, bir el ilanını okuyor, buruşturup atıyorsun! Biliyorum, sen bizim bütün zaaflarımızı anlıyor, nerede ne zaman, nasıl kendimizden geçtiğimizi, aklımızı kaybettiğimizi hesaplıyorsun.” Behiç, ayrıca kendine yanaşmayan, sadece evlenmek isteyen kızlar için de formül bulmuştu. “Bir nişan halkası yetişir. .. Parlakça bir ziyafet... Birkaç hediye. Bir iki otomobil gezmesi daha... Mesele bitmiştir. Artık bekliyorsun.”

Acımasız Behiç, Belma ile evlilik dışı ilişkisinden doğan bebeği istemiyor, acımayarak katlediyordu. “Dinle beni!..Kararım kati, itiraz istemem: Bu piçi defedeceğiz.”